

**UNIVERZITA KARLOVA
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD
INSTITUT POLITOLOGICKÝCH STUDIÍ**

Posudek bakalářské práce (Politologie a mezinárodní vztahy)

POZNÁMKA: Formulář vyplňte, s podpisem nahrajte do SIS

Jméno a příjmení autora/ky posudku Josef Mlejnek

Pracoviště IPS FSV UK

Posudek Oponent/ka

Jméno a příjmení autora/ky BP:Barbora Bláhová

Název BP: Neoliberalismus po pádu diktatury: Komparace postkomunistické České republiky a postfrankistického Španělského království

***

0) Splňuje BP elementární formální kritéria? Pokud zjevně nesplňuje, další části posudku netřeba vyplňovat, hodnotte celkově F.

Odpovídá rozsah práce požadavkům (min 30 NS vč. tabulek, poznámek, bez příloh)?	ANO
Nalezli jste v práci plagiátorství?	NE
Vyskytuje se jiný zásadní formální problém bránící obhajobě (průřezově nesrozumitelný jazyk, chybějící kapitola, větší kus nečitelného text/ nečitelná klíčová grafika apod.)?	NE

Pokud jste výše indikovali problémy, stručně sumarizujte jejich rozsah/závažnost (explicitně napište, zda identifikované problémy brání obhajobě):

Text:

1) Hodnocení formální stránky práce (vyberte z nabízených hodnocení)

10=A/excelentní, 5 = E/F na hraně přijatelné úrovně, <4 mimořádně špatné provedení

Strukturace práce do navazujících logických celků s ohledem na definovaný cíl (výzkumnou otázku) práce	8
Jazyková a stylistická úroveň práce	8
Zpracování bibliografie, dodržení citační normy a úroveň odkazování v textu	Zvolte položku.
Úroveň zpracování tabulek, grafů, map a jiných grafických prvků (přejmutí grafiky je přijatelné, krom map by však mělo vést ke sníženému hodnocení):	Zvolte položku.
Vhodnost a zpracování příloh (jsou-li jaké):	Zvolte položku.
Celkové hodnocení formální stránky práce: 0-10 (Není-li rovno průměru hodnot výše, níže stručně uveďte, která položka a proč hraje dominantní roli	B

V případě hodnocení dílčí části hodnotou 10, či naopak 5 a méně vždy stručně zdůvodněte (ostatní dobrovolně).

Textové hodnocení:

- 2) **Hodnocení odborného charakteru práce** (případně nízké hodnocení u první otázky zřejmě výrazně ovlivní celkové hodnocení)

Práce má jasně stanovený oborově relevantní cíl a výzkumnou otázku a jasně na tyto odpovídá	6
Práce explicitně formuluje výzkumný design/metodologii + tyto následně systematicky aplikuje	6
Lze využité metody (či obecný postup) a jejich aplikaci autorem/kou považovat za optimální pro řešení výzkumné otázky?	6
Kvalita, relativní úplnost využití literatury (zdrojů) a schopnost s ní pracovat kriticky	7
Schopnost zasadit práci a její výsledky do existující literatury (případně aktuálních politických debat)	6
Argumentační hloubka a přesvědčivost závěrů	6
Celkové hodnocení obsahové úrovně: 0-10 (Není-li rovno průměru hodnot výše, níže stručně uveďte, která položka a proč hraje dominantní roli).	D

V případě hodnocení dílčí části hodnotou 10, či naopak 5 a méně stručně zdůvodněte (ostatní dobrovolně).

Textové hodnocení: Autorce práce se příliš nepodařilo propojit teoretická východiska a zkoumané empirické skutečnosti v nějaký skutečně podložený a dobře vyargumentovaný výstup. Podrobněji se k tomu vyjadřuji ve shrnujícím hodnocení níže.

- 3) **Shrnující komentář a hodnocení (POVINNÉ!),** celkový dojem z práce s vyzdvižením silných a slabých stránek práce a jejich relativního poměru. **Zejména v případě hodnocení A či E/F jasně odůvodněte Vaše hodnocení.**

Cílem práce je „komparovat nástup neoliberální hegemonie v České republice po pádu komunistického režimu a ve Španělsku po pádu režimu Francisco Franca. Jako metoda zkoumání neoliberální hegemonie byla zvolena diskurzivní analýza předem vybraných textů.“ V tom je však obsažen problém, poněvadž je otázkou, zda lze něco takového jako „neoliberální hegemonii“ dokládat pouze pomocí určitých textů, byť textů některých významných aktérů. Ostatně, ani sama autorka tak nečiní a citované a komentované výroky zasazuje do kontextu dobových reálií a konkrétních hospodářských politik. Ovšem zpravidla jen do hrubě nastíněného kontextu.

Pokud jde o Českou republiku, opírá se o výroky Václava Klause, v nichž lze neoliberální paradigma samozřejmě snadno nalézt. Ovšem, jak sama a správně posléze konstatuje: „V oblasti sociálního státu se V. Klaus a vláda ODS odklonili od neoliberální doktríny. Sociální stát byl transformován, ale ze ‚záchranné sítě‘ toho mnoho zůstalo ve formách dávek, veřejného zdravotnictví i vysokých škol bez školného. Též byla udržována nízká míra nezaměstnanosti. Toto se ale dá zároveň interpretovat jako zakomponování zájmů ostatních sociálních skupin do neoliberálního diskurzu, které je nezbytné, pokud má být hegemonie úspěšná. Sociální dávky zároveň přestaly být univerzální a byly provázány s konceptem životního minima a aktivní účastí na pracovním trhu, což vypovídá o jejich neoliberální

proměně.“ (s. 47)

Jistě, rozdílnost Klausových teoretických východisek a jeho politické praxe „se dá interpretovat“ tak, jak ho interpretuje autorka, leč dá se samozřejmě interpretovat i jinak. Podobně autorka argumentuje v případě Miloše Zemana a ČSSD, které prezentuje jako kritiky Klausových konceptů, ovšem v jejím výkladu nenarušující neoliberální hegemonii, poněvadž se jejich korekce dají vykládat pouze v rámci snahy učinit neoliberální hegemonii přijatelnější pro širší vrstvy společnosti. Zde se autorka práce opírá o Ch. Mouffeho a E. Laclaua, podle nichž „odklon od neoliberální doktríny a zavedení určitých komponentů sociálního státu může značit o snaze neoliberálního diskurzu zakomponovat zájmy ostatních segmentů společnosti, aby byla neoliberální hegemonie úspěšná.“ (s.45)

Souhlasím, že by tomu tak MOHLO být, nicméně možných vysvětlení přece existuje více a autorka to své každopádně skoro vůbec neprokazuje, nepřináší pro něj nějaké věcné důkazy. Aplikace zvoleného teoretického principu na empirickou realitu České republiky je tudíž chabě propracovaná, málo podložená, hodně „chtěná“.

Za výrazný nedostatek v této souvislosti považuji úplnou absenci Václava Havla a jeho kritiky Klausových konceptů a neoliberálních paradigmat, mj. v jeho známém rudolfinském projevu. V textu se Havlovo jméno neobjeví ani jednou! Proč? Není tomu z toho důvodu, že by se pak příliš chtěné prokázání hypotéz už zcela zhroutilo?

Pasáže o Španělsku jsou zpracované o něco lépe, citované výroky jsou lépe zasazeny do konkrétní politické a hospodářské situace a konkrétních hospodářských politik. Nicméně teze, že se ve Španělsku neoliberální hegemonie prosazovala daleko obtížněji, poněvadž země přecházela od pravicové diktatury, v práci v podstatě prokázána není. Korekce neoliberalismu přece patrně plynuly hlavně ze skutečnosti, že ve zkoumaném období byla u moci levicová socialistická strana, popřípadě z velkého vlivu odborů. V práci není nikde prokázáno, že zde frankistická pravicově-diktátorská minulost, respektive negativní zkušenost s ní, skutečně kauzálně působily jako faktor oslabující případnou následnou liberální hegemonii. A ostatně, podobné prokázání faktoru vlivu negativní zkušenosti s levicovou diktaturou na lepší přijetí neoliberálních přístupů coby faktoru kauzálního v práci též absentuje, pouze se zde apriori předpokládá. Ze skutečnosti, že do roku 1989 vládla v Československu levicová diktatura a posléze se zde (a pak v ČR) jistý Václav Klaus pokoušel prosadit neoliberální hegemonii respektive, že mu to šlo lépe než jiným aktérům ve Španělsku, přece ještě automaticky neplyne kauzální vztah mezi nimi. To jsou prostě paralelní jevy a pokud mezi nimi existuje nějaká příčinná souvislost, je nutné ji prokázat. Jasný důkaz ale posuzovaná práce neobsahuje. Jen k tomu ještě podotknu, že široká akceptace volného trhu českou společností v 90. letech mohla být dána prostě přesvědčením, že právě volný trh je nejlepší a relativně snadnou cestou k blahobytu.

Za přednosti posuzované práce považuji zpracování teoretických východisek a za určitě zdařilejší považuji pasáž o Španělsku. Hlavní nedostatky jsem uvedl výše. Celkově tedy práci doporučuji k obhajobě, avšak navrhuji hodnocení přinejlepším za D.

- 4) Nepovinné, v případě nejasností uveďte otázku/y, ke kterým by se měl autor práce vyjádřit v průběhu obhajoby:**

Otázky/nejasnosti: Na s. 46 píšete: „Dále je důležité zmínit, že Klausův program ekonomických reforem byl od počátku formulován jako specificky ‚česká cesta‘ ke kapitalismu. Vláda V. Klause a ODS byla označena za období ‚národního neoliberalismu‘.“ Nicméně Klausův přístup byl též označován jako ‚nomenklaturní cesta‘, tedy jako takový způsob provádění ekonomické transformace, který poměrně snadno umožnil příslušníkům někdejší komunistické nomenklatury získat bývalé státní podniky do soukromého vlastnictví, často díky praktikám na hraně zákona či za ní. Někteří kritici dokonce považují tento přístup za naprosto záměrný, nikoliv za nějaký vedlejší produkt přístupů, zvolených z nějakých jiných pohnutek. Tyto skutečnosti v práci zcela chybí. A mé otázky pro obhajobu zní: 1) Proč chybí? 2) Zasadte Klausovu ‚nomenklaturní cestu‘ do teoretických konceptů, z nichž vycházíte. Odpovídá některému z nich? Mohla by nějakým způsobem pozměnit vaši závěrečnou argumentaci?

Celkové hodnocení:

Práci k obhajobě Doporučuji

V případě **nedoporučení** prosím **vždy stručně uveďte hlavní důvody** nedoporučení

Důvody v bodech:

Navrhuji hodnotit: D

Ve výjimečném případě nejednoznačnosti hodnocení stručně uveďte hlavní bod, který podmiňuje lepší/horší hodnocení (max 600 znaků) Klikněte nebo klepněte sem a zadejte text.

Datum: 1. 9. 2024

Podpis: _____